

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma:	Text ako diskurzívno-pragmatická kategória
Typ záverečnej práce:	Habilitačná záverečná práca
Autor:	PaedDr. Ján Gallo, PhD.
Oponent:	doc. PaedDr. Zuzana Kováčová, PhD.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce

Autorom prezentovaná téma v názve ako primárna a základná informácia o obsahu textu habilitačnej práce indikuje metodologicky náročné prostredie vedeckých úvah, ktoré sa aj v jazykovej teórii vyvíjajú nie vždy úplne jednoznačne. Text vplyvom vlastnej mnohorozmernosti až k *interpretačnému prístupu k textu*, ktorý považuje za najvyššiu úroveň pochopenia významu je vedcami prijímaný a ako predmet bádania interpretovaný z viacerých hľadísk podľa toho, ktorá jeho dominantná vlastnosť sa práve reflektuje, v dôsledku čoho je aj viacaspektovo analyzovaný či klasifikovaný. Autor sa teda vybral neľahkou cestou hľadania, cestou analýz a porovnávaní, ktoré ho majú priviesť ku komplexnému chápaniu textu ako kategórii, vydeľujúcej sa spomedzi iných kategórií postmodernej lingvistiky najmä svojou diskurzívnou a pragmatickou povahou. Uvedený fakt je tematickou bázou prvej kapitoly, pričom v nej pluralitu vedeckých prístupov k textu naznačuje tzv. *vektorovou* podstatou lingvistických bádání o texte. Svoju vedeckú rozpravu začína od Gadamerovho hermeneutického prístupu k textu a jeho porozumeniu, a dostáva sa k textu. Interpretáciu chápe ako *rekonštrukciu* významového obsahu recipientom.

J. Gallo sa usiluje chápať text/diskurz v celej jeho komplexnosti a mnohorozmernosti v duchu kognitívnej vedy, ktorá akcentuje jeho synergetickú povahu. Prechádza od vývinu názorov na text a jeho elementárne vlastnosti, ktoré sa formujú, modifikujú a vyvíjajú od predstavenia van Dijkovho modelu textu, aby pristúpil až k súčasným podobám interpretačnej analýzy. Autorsky sa vyrovnáva s problémom terminologickej rozkolísanosti v oblasti textovej kohézie a koherencie, ako aj s otázkou ich vzájomného vzťahu a v podobnom duchu sa dotýka podstaty znakovej povahy textu. Súčasne si vytvára priestor na nastolenie mimoriadne zaujímavej

a aktuálnej otázky vymedzenia *intertextuálnosti* textu. Vyčlenenie a typológia intertextových vzťahov završujú bádateľské snahy autora, ktoré boli postupne predstavené v celom rozsahu habilitačnej práce a súčasne svojou podstatou naznačujú ďalší bádateľský potenciál v spomenutom tematickom okruhu.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Posudzovaná habilitačná práca je výsledkom tematicky relevantných štúdií autora, ktoré zjednocuje predmet bádania; tým je fenomén textu, no súčasne ich vnútorne diferencuje vždy iný aspekt nazerania na jeho vlastnosti. Takýmto spôsobom autor dosiahol istú mieru komplexného pohľadu na text a jeho diskurzívnu povahu, čím potvrdzuje, že skúmanie textu má v súčasnej vede interdisciplinárnu povahu. Autor sa pri otázke *čo je text a aká je jeho podstata?* popri demonštrovaní a aplikovaní jednotlivých jazykovedných teórií opiera o vlastné analýzy textov, resp. závery dokladá textovými ukážkami. V konkrétnych textových interpretačných analýzach sa usiluje aplikovať klasický model parametrov *textovosti* podľa W. Dresslera a R.A. Beaugranda.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

O prínose práce možno uvažovať v dvoch líniách. Prvou je mapovanie nástupu lingvistiky textu ako novej disciplíny, odôvodňovanie kauzálnej postupnosti spomenutého nástupu, ako aj vymenovávanie či pripomínanie sekvenčných obligatórnych faktorov, vedúcich v konečnom dôsledku k hĺbke a komplexnosti bádania o texte, ako aj o všetkých ďalších komplementárnych náležitostiach formujúcich diskurzívnu povahu textu.

Druhou líniou je akcentovanie menej známych dispozícií textu, ktoré sa objavili v dôsledku pokroku v oblasti sprostredkovania informácií či informačno-komunikačných technológií. Máme tu na mysli nové obsahové rozmery komunikácie objavujúce sa v súčasnom svete vďaka veľkým možnostiam prenosu, kódovania a dekódovania obrazovej informácie v komunikácii. Postmoderná realita v medziľudskej interakcii, sprostredkovej novými technológiami prenosu dát, nesie so sebou aj komplementárnosť kódov v interpersonálnej komunikácii. Človek ako komunikujúci subjekt prejavil svoju tvorivosť v prepínaní z jedného dorozumievacieho systému na iný, z jedného typu kódu na druhý, pričom sa tieto, na prvý pohľad paradoxne, nevyklučujú, neprekážajú si navzájom

v porozumení prenášaného obsahu, ale naopak, dopĺňajú sa. Do oblasti vedeckého skúmania sa v dôsledku toho dostáva pojem *polykódový* text, ktorý sa analogicky objavuje aj v bádateľských počinoch J. Galla.

V tomto kontexte nemožno nespomenúť, že autor sa vo svojej práci venoval hlavne otázke formálnych prostriedkov *textovej heterogénnosti*, aspekt tvorcu takéhoto textu neotváral. Z hľadiska jeho profesionálnej orientácie na vzdelávanie a výchovu budúcich prekladateľov a tlmočníkov v centre jeho pozornosti zostali *formálne* ukazovatele heterogénnosti textu, ako signály nastupujúcich vlastností, ktoré z aspektu prekladateľa majú pragmatický rozmer. Napriek tomu sa domnievame, že otázka *tvorivosti* jedinca ako tvorcu i príjemcu textového útvaru nie je zanedbateľná.

V súvislosti s aluzívnosťou textu a intertextovosťou chápanou ako *kategória*, by sme očakávali istý diel, resp. istú mieru textových analýz, a to ako nástroja a východiska zovšeobecňujúcich tvrdení o intertextovosti ako o kategórii. Podobne je to s chápaním *hypertextovosti*. Autor sa v práci na s.76 - 85 odvoláva na badania iných autorov, ktorí spomenuté pojmy ako kategórie textu zaviedli, no v závere práce sa tieto pojmy objavujú len fragmentálne a zúžené. Konkrétne v závere na s. 112 uvádza, že „*hypertextovosť je paródovanie jedného textu iným textom*“. Domnievame sa, že ide o zúžené chápanie hypertextu, nie každý hypertext je východiskom pre paródiu, resp. hypertextom nie je len to, čo umožňuje paródiu. Nakoniec v texte kapitoly 4 sa skutočnosti interpretujú správne, no v závere už vplyvom nenáležitého zúženia skreslene.

4. Posúdenie formálnej stránky

Habilitačná práca J. Galla je napísaná kultivovaným jazykom, autor svoje bádateľské počiny a následné úvahy zameriava na text a jeho multiparadigmatickosť. Odborné závery robí na základe optimálneho pojmového aparátu a možno ich pokladať za relevantné poznatkom súčasnej lingvistiky a najmä lingvistiky textu, práca je napísaná náučným štýlom a text je štylisticky prepracovaný a zrozumiteľný.

Habilitačná práca J. Galla má formálne náležitosti a grafickú úpravu záverečných prác. Za nedostatky práce považujeme istú mieru nepresvedčivosti a vágnosti v niektorých konštatovaniach, čo je miestami v závere (s. 112) spôsobené pre náučný štýl atypickou stavbou vety a jej anaforickým opakovaním, namiesto očakávanej vecnej enumerácie („*Je to autor,*

ktorý.... *Je to prijímajúci text... Je to stupeň dešifrovanosti...*“). Rovnaký účinok má nefunkčné používanie spojky *akoby*: „*Jej cieľom je akoby rekonštrukcia rozhovoru ako intencnej udalosti....*“ (s. 94). V podobnom duchu sa miestami narába so slovami *istý* či *akýsi*, čo opäť do konštatovaní vnáša vágnosť, znižuje presvedčivosť.

Z formálnych nedostatkov treba spomenúť nedôsledné označovanie zdroja pri parafrázovaní či citovaní, väčšinou chýba pri prvom spomenutí autora či diela v texte (napr. s. 86, 89, 69...). Nazdávame sa, že v texte by nemali byť duplicitne medzerou a vynechaním riadka vyznačené odseky.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Po úspešnom habilitačnom konaní navrhujem udeliť PaedDr. Jánovi Gallovi, PhD. vedecko-pedagogický titul docent v odbore 2.1.28 Slovanské jazyky a literatúry.

Nitra, 10. novembra 2013

doc. PaedDr. Zuzana Kováčová, PhD.